Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MACIEJ SZPUNAR
esitatud 5. märtsil 2015[1]

Kohtuasi C-78/14 P

Euroopa Komisjon
versus

ANKO AE

Apellatsioonkaebus — Vahekohtuklausel — Euroopa Kohtu pädevus — Lepingutingimuse tõlgendamine

1. Käesolev apellatsioonkaebus, mis on esitatud Euroopa Liidu Üldkohtu otsuse ANKO *vs*. komisjon[2] peale, käsitleb fakti- ja õigusküsimuste eristamist apellatsioonkaebuse raames, mis puudutab lepingust tulenevat vaidlust vahekohtuklausli üle. Et Euroopa Kohus on siiani pidanud otsuse tegema ainult väheste seda liiki apellatsioonkaebuste kohta, annab see kohtuasi talle võimaluse täpsustada, et pelk lepingusättele antud tõlgendus on faktiküsimus, mille peale ei saa esitada apellatsioonkaebust.

Vaidluse taust

2. ANKO AE (edaspidi „ANKO”) on Kreeka õiguse alusel asutatud äriühing, mille tegevusala on metalltoodete ning elektroonika- ja telekommunikatsioonitoodete, -seadmete ja -aparaatide turustamine ja valmistamine. Alates 2006. aastast on ta osalenud mitme niisuguse projekti elluviimises, mida toetab rahaliselt Euroopa Liit.

3. Euroopa Ühenduste Komisjon sõlmis ühenduse nimel vastavalt määrusele (EÜ) nr 1906/2006[3] ja otsusega 1982/2006/EÜ[4] määratletud raamistikus 19. detsembril 2007 ja 21. jaanuaril 2008 äriühingutega Siemens SA ja FIMI Srl, kes koordineerisid kahte konsortsiumi - millesse kuulus ka hageja -, toetuslepingud nr 215754 ja nr 215952. Nende toetuslepingute esemed olid vastavalt projekti „Avatud arhitektuur kättesaadavate teenuste integratsiooniks ja standardimiseks” (edaspidi „projekt Oasis”) rahastamine ja projekti „Kompleksne mitme parameetriga süsteem, et tõhusalt ja järjepidevalt hinnata ja jälgida motoorset võimekust Parkinsoni tõve ja muude närvisüsteemi degeneratiivsete haiguste puhul” (edaspidi „projekt Perform”) rahastamine.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — T-117/12, EU:T:2013:643 (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”).

3 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus, millega kehtestatakse ettevõtete, uurimiskeskuste ja ülikoolide Euroopa Ühenduse seitsmenda raamprogrammi (2007–2013) meetmetes osalemise ning uurimistulemuste levitamise eeskirjad (ELT L 391, lk 1).

4 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta otsus, mis käsitleb Euroopa Ühenduse teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmendat raamprogrammi (2007–2013) (ELT L 412, lk 1).

4. Nende kahe toetuslepingu ühised üldtingimused asuvad nende II lisas (edaspidi „üldtingimused”). Üldtingimuste punkti II.5 lõike 3 alapunkti d kohaselt võib komisjon pärast punktis II.4 nimetatud aruannete saamist igal ajal maksete tegemise peatada kas kogu asjassepuutuvale toetuse saajale mõeldud summa ulatuses või sellest osa suhtes:

— kui tehtud töö ei vasta toetuslepingu tingimustele;

— kui toetuse saaja peab tagastama riigile, mille kodanik ta on, riigiabina alusetult saadud summa;

— kui rikutud on toetuslepingu tingimusi või esineb nende tingimuste rikkumise kahtlus või rikkumist eeldatakse eelkõige pärast üldtingimuste punktides II.22 ja II.23 ette nähtud kontrollide ja auditeerimise läbiviimist;

— kui esineb kahtlus, et asjassepuutuva toetuslepingu täitmisel on üks või mitu toetuse saajat eiranud eeskirju;

— kui esineb kahtlus, et üks või mitu toetuse saajat on eiranud eeskirju liidu üldeelarvest või liidu hallatavatest eelarvetest rahastatud muu toetuslepingu täitmisel, või kui selline eiramine on tuvastatud. Sellisel juhul peatatakse maksed, kui eiramine on nii oluline ja süstemaatiline, et võib mõjutada asjaomase toetuslepingu täitmist.

5. Leides sisuliselt, et on mõjuvaid põhjuseid kahtlustada toetuslepingute ja eelkõige üldtingimuste punkti II.5 lõike 3 alapunkti d võimalikku rikkumist, sest ANKO on pannud toime eeskirjade eiramisi, peatas komisjon 9. augusti 2011. aasta kuupäeva kandva kahe kirjaga ennetavalt sellele äriühingule nende lepingutega ette nähtud maksete tegemise.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

6. ANKO palus ELTL artikli 272 ja kõnesolevates toetuslepingutes sätestatud vahekohtuklauslite alusel esitatud hagis 1) tuvastada, et projektidega Oasis ja Perform seotud maksete komisjonipoolne peatamine kujutab endast komisjoni lepinguliste kohustuste rikkumist; 2) kohustada komisjoni maksma talle seoses projektiga Perform 637 117,17 eurot, millele lisandub üldtingimuste punkti II.5 lõikes 5 ette nähtud intress, mida arvestatakse alates selle hagi kättetoimetamisest; 3) kohustada komisjoni tuvastama, et ANKO ei pidanud sellele institutsioonile tagastama 56 390 eurot, mis talle oli makstud seoses projektiga Oasis, ja 4) mõista kohtukulud välja komisjonilt.

7. Üldkohus nõustus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 79 väitega, mille ANKO oma esimese nõude põhjendamiseks esitas, et komisjon peatas projektide Oasis ja Perform jaoks tehtavad maksed ilma õigusliku aluseta ja neid projekte puudutavaid toetuslepinguid rikkudes. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 93 nõustus Üldkohus ka teise nõudega osas, „milles sellega palutakse kohustada komisjoni maksma summad, mille maksmine oli seoses projektiga Perform peatatud, ilma et see maksmine mõjutaks [ANKO] deklareeritud kulude rahastamiskõlblikkust”. Küll aga jättis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 98 rahuldamata kolmanda nõude.

Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

8. Komisjon esitas käesoleva apellatsioonkaebuse, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 13. veebruaril 2014. Komisjon palub Euroopa Kohtul vaidlustatud kohtuotsus tühistada ja mõista kohtukulud välja vastustajalt.

9. Euroopa Kohtu kantseleisse 17. veebruaril 2014 saabunud taotluses palus komisjon Euroopa Kohtul peatada vaidlustatud kohtuotsuse täitmine kuni apellatsioonkaebuse kohta tehtava kohtuotsuse kuulutamiseni. Euroopa Kohtu kantseleisse 18. veebruaril 2014 saabunud kirjas palus komisjon samuti, et taotlus rahuldataks esialgu juba enne vastaspoole seisukohtade esitamist kuni selle määruse andmiseni, millega lõpetatakse ajutiste meetmete kohaldamise menetlus.

10. Euroopa Kohtu asepresident otsustas 21. veebruari ja 8. aprilli 2014. aasta määrustega vastavalt peatada vaidlustatud kohtuotsuse täitmise enne vastaspoole märkuste esitamist kuni selle määruse andmiseni, millega lõpetatakse ajutiste meetmete kohaldamise menetlus, ja peatada vaidlustatud kohtuotsuse täitmise kuni apellatsioonkaebuse kohta tehtava kohtuotsuse kuulutamiseni.

11. Poolte suulised seisukohad kuulati ära kohtuistungil, mis toimus 11. detsembril 2014.

Õiguslik hinnang

12. Komisjon esitab ainult ühe väite, mis jaguneb viieks osaks, mille kohaselt „tõlgendati" toetuslepingute „üldtingimusi valesti" ning täpsemalt 1) anti väär hinnang küsimuses, ka eeskirjade eiramised olid olulised ja süstemaatilised ja andsid põhjust maksete peatamiseks; 2) anti ekslik hinnang eeskirjade eiramise kordumise ohule; 3) tehti ebaõigeid järeldusi teatavate *ad hoc* paranduste põhjal; 4) tõlgendati vääralt võimalust kasutada kulude arvutamisel niisugust meetodit, mis põhineb keskmisel kulul, ja kohaldada seda võimalust fiktiivsetele kuludele, mistõttu on selles osas moonutatud ka tõendeid, ning lõpuks 5) aeti segi maksete peatamise tingimused (kahtlus) ja deklareeritud kulude rahastamiskõlblikkuse tingimused (tõendamist leidnud asjaolu).

Piir õigus- ja faktiküsimuste vahel ELTL artikli 272 alusel algatatud kohtuvaidluses

13. Kõigepealt tuleb meenutada, et EÜ artikli 256 ja Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust tuleneb, et apellatsioonkaebuses tuleb piirduda õigusküsimustega ja selle alus võib olla üksnes Üldkohtu pädevuse puudumine, menetlusnormide rikkumine Üldkohtus, mis kahjustab kaebaja huve, või liidu õiguse rikkumine Üldkohtu poolt. Seega on ainult Üldkohus pädev faktilisi asjaolusid tuvastama – välja arvatud juhul, kui talle esitatud toimiku materjalidest nähtub tema tuvastatud faktiliste asjaolude sisuline ebaõigsus – ja tõendeid hindama.[5] Välja arvatud juhul, kui kohtule esitatud tõendeid on moonutatud, ei ole nende faktiliste asjaolude ja tõendite hindamine seega niisugune õigusküsimus, mis kuuluks Euroopa Kohtu poolt apellatsiooni korras läbivaatamisele.[6]

14. Piiri fakti- ja õigusküsimuse vahel ei ole mitte alati lihtne tõmmata. Käesoleval juhul seisneb võtmeküsimus selles, kas toetuslepingu üldtingimuste sätte tõlgendus kujutab endast põhimõtteliselt õigus- või faktiküsimust.

15. Euroopa Kohtu praktika annab selle kohta ainult õige vähe teavet.

16. Kohtuotsuses komisjon *vs*. Alexiadou tühistas Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse ja suunas selle asja Üldkohtusse tagasi põhjendusel, et viimane oleks pidanud võtma arvesse lepingutingimust, mida ta eiras.[7]

5 — Vt selle väljakujunenud kohtupraktika näitena kohtuotsus Commune de Millau ja SEMEA *vs*. komisjon (C-531/12 P, EU:C:2014:2008, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

6 — *Ibidem.*

7 — C-436/07 P, EU:C:2008:623 (punkt 19).

17. Kohtuotsuses Evropaïki Dynamiki *vs.* komisjon [8] tühistas Euroopa Kohus samuti Üldkohtu otsuse, suunates asja Üldkohtusse tagasi. Sel juhul leidis Euroopa Kohus, et Üldkohus ei teinud otsust hageja ühe nõude kohta, [9] et ta ei analüüsinud piisavalt, kas teatavad kulud on rahastamiskõlblikud kõnesolevate üldtingimuste teatavate artiklite tähenduses, [10] et üldtingimuste ühte sätet ei kohaldatud ühtlaselt ja seda kohaldamist põhjendades [11] ning lõpuks, et Üldkohus ei vastanud asjakohaselt ja piisavalt hageja esitatud argumentidele. [12]

18. Need kaks kohtuotsust ei puudutanud siiski ainult lepingusätete tõlgendamist. [13]

19. Kohtuasjas, milles tehti hiljutine kohtuotsus Commune de Millau ja SEMEA *vs.* komisjon [14], leidis Üldkohus esimese kohtuastmena, et kolmanda isiku kasuks sätestatu võis tuletada lepingu eesmärgist. Üldkohus tunnistas ennast seega pädevaks tegema otsust hagiavalduse kohta, mille komisjon oli Millau kohaliku omavalitsuse vastu esitanud. Euroopa Kohtu arvates oli tegemist hinnanguga faktilistele asjaoludele, mille Üldkohus andis, [15] mitte õigusküsimusega, mis allub Euroopa Kohtu kontrollile. Sel juhul võttis Millau kohalik omavalitsus endale kolmanda isiku kasuks sõlmitud lepinguga SEMEA [16] ja Millau kohaliku omavalitsusüksuse vahel kohustuse järgida SEMEA ja komisjoni vahel sõlmitud lepingu üldtingimustes ette nähtud vahekohtuklauslit.

20. Sellest kohtupraktikast ilmneb, et Euroopa Kohus ei ole veel rahuldanud apellatsioonkaebust, milles väidetakse, et lepingutingimust on tõlgendatud ekslikult. Põhjused, miks Euroopa Kohus tühistas Üldkohtu otsused, olid alati teist laadi. Minu meelest valib Euroopa Kohus ettevaatliku lähenemise, kui lepingust tuleneva vaidluse valdkonnas esitatud apellatsioonkaebuse raames on vaja tõlgendada lepingusätteid.

21. Kuna see on nii, ei ole viidatud kohtupraktikas sõnaselgelt vastatud küsimusele, kas lepingutingimuse tõlgendus kujutab endast fakti- või õigusküsimust.

22. Kas selle põhjal võib väita, et pelk lepingusätte tõlgendus kujutab endast hinnangut faktilistele asjaoludele?

23. Ma arvan, et see on nii.

24. Lepingusäte ei kujuta endast õigusallikat õigusnormi tähenduses. Selles olukorras ei kuulu leping ELTL artiklis 256 ja Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 58 silmas peetud mõiste „õigus” alla. Lepingusätte tõlgendust ei saa seega pidada õiguse tõlgenduseks.

25. Mõistagi tuleb olukorda analüüsida teisiti, kui apellatsioonkaebust põhjendatakse lepingu suhtes kohaldatava õiguse - ükskõik kas liidu või siseriikliku õiguse - rikkumisega. [17] Siis on tegemist lepingu suhtes kohaldatava õiguse tõlgendusega.

8 — C-200/10 P, EU:C:2011:281.

9 — *Ibidem* (punkt 33).

10 — *Ibidem* (punkt 41).

11 — *Ibidem* (punkt 54).

12 — *Ibidem.*

13 — Kohtuotsused komisjon *vs.* Alexiadou (EU:C:2008:623) ja Evropaïki Dynamiki *vs.* komisjon (EU:C:2011:281).

14 — EU:C:2014:2008.

15 — Kohtuotsus Commune de Millau ja SEMEA *vs.* komisjon (EU:C:2014:2008, punkt 57). Selle hinnangu põhjal järeldas Üldkohus, et Millau kohalikul omavalitsusel on maksekohustus.

16 — Société d'économie mixte d'équipement de l'Aveyron.

17 — Näib, et Euroopa Kohus ei näe takistusi, miks ei võiks kontrollida apellatsioonikohtuna lepingu suhtes kohaldatavaid iseenesest siseriiklikke materiaalõigusnorme. Vt eelkõige kohtuotsus komisjon *vs.* CCRE (C-87/01 P, EU:C:2003:400, punktid 56-64). Kohtujurist Kokott on oma ettepanekus kohtuasjas Commune de Millau ja SEMEA *vs.* komisjon (C-531/12 P, EU:C:2014:1946, punktid 76 ja 77) selle kohtupraktika suhtes kriitiline, tuginedes Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 sõnastusele.

26. Euroopa Kohus ei saa aga tõlgendada lepingusätet, millel ei ole mingit seost liidu õigusnormiga, ilma et ta rikuks seejuures Üldkohtu pädevust tuvastada faktilised asjaolud.

27. Seda kinnitab mõne liikmesriigi menetlusõiguse seisu lühianalüüs.

28. Poola õiguses ilmneb nii kohtupraktikast kui ka õigusteoorias valitsevast ülekaalukast seisukohast, et lepinguosaliste kavatsuste kindlaksmääramine kuulub faktilistele asjaoludele antava hinnangu hulka ning seda ei saa kassatsiooniastmes kontrollida. Seevastu tsiviilseadustiku artiklis 65 toodud lepingute tõlgendamise reeglite võimalik rikkumine võib olla kassatsioonkaebuse väide.[18]

29. Hispaania õiguses ei saa lepingu õige tõlgendus olla küsimus, mida saab kassatsiooniastmes kontrollida. Need probleemid ületavad kassatsioonikohtu pädevuse ning eeldavad mitte õiguspärasuse kontrolli, vaid kuuluvad sisuliste küsimuste üle otsustava kohtu pädevusse.[19]

30. Ka Itaalia õiguses kuulub õigus lepingut tõlgendada põhimõtteliselt sisuliste küsimuste üle otsustavale kohtule ja seda ei saa teha kassatsioonimenetluses, sest tegemist on hinnanguga faktilistele asjaoludele.[20]

31. Saksa õiguses ei peeta samuti lepingusätteid kassatsioonkaebuse (*Revision*) raames õigusnormideks.[21] Lepinguosaliste kavatsuste kindlaksmääramine kuulub faktilistele asjaoludele antava hinnangu hulka.[22] Nii on see ka kompromissi tõlgendusega.[23] Kassatsiooniastmena otsust tegevale kohtule (*Revision*) on siduv sisuliste küsimuste üle otsustava kohtu tõlgendus. Ta saab ainult välja selgitada, kas viimane rikkus õigusnormi, kui ta ei järginud niisuguseid seadusesätteid nagu tõlgendamisreeglid, või kas ta esitas tõlgenduse, mis on vastuolus kõikide loogika- ja empiiriliste reeglitega.[24]

32. Leedu õiguses peetakse lepingu tõlgendust faktiküsimuseks. Kassatsioonkaebus puudutab seega ainult võimalikke lepingute tõlgendamise reeglite rikkumisi.[25]

33. Käesolevas kohtuasjas reguleerivad mõlemat toetuslepingut nende artikli 9 järgi ja nende endi sõnastuse kohaselt liidu õigusnormid, mis käsitlevad teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmendat raamprogrammi, liidu finantsmäärus ja täiendavalt Belgia õigus.

34. Komisjon ei väida siiski, et rikutud oleks neid liidu õigusnorme. Lisaks rõhutas komisjon kohtuistungil minu vastava küsimuse peale, et ei väida, et rikutud oleks Belgia õigust.

35. Nendest kaalutlustest lähtudes ma apellatsioonkaebuse väite viit osa analüüsingi. Selle põhjal ei mõista ma, kuidas saaks ainus väide, mille kohaselt „tõlgendati" toetuslepingute „üldtingimusi valesti", tõstatada õigusküsimusi. Põhjalikkuse huvides teen siiski lühikokkuvõtte argumentidest, mille komisjon selle väite viie osa kohta on esitanud.

18 — Vt Ereciński, T., „Komentarz do art. 398(3)", väljaandes Ereciński, T. (ed.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Varssavi 2012, punkt 11; Wójcik, M., „Komentarz do art. 398(3)", Jakubecki, A. (ed.), *Komentarz do Kodeksu pospowania cywilnego*, Varssavi 2012, punkt 7; samuti Sąd Najwyższy (Poola kassatsioonikohus) 20. märtsi 2002. aasta otsus nr V CKN 945/00 ja 15. oktoobri 2002. aasta otsus nr II CKN 1167/00.

19 — Vt Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) 7.6.2011 otsus (nr 364/2011 (FD 10°)), 12.11.2012 otsus (nr 650/2012 (FD 3°)) ja 15.11.2012 otsus (nr 782/2012 (FD 3°)).

20 — Vt Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) 29.7.2003 otsus nr 11679, 14.7.2004 otsus nr 13075 ja 4.5.2009 otsus nr 10232.

21 — Tsiviilmenetlusõiguses vt Reichold, K. väljaandes H. Thomas/H. Putzo (ed.), *Zivilprozeßordnung*, 29. trükk, München 2008, § 545, punkt 3. Halduskohtumenetlusõiguses vt Kopp, O./ Schenke, W.-R., *Verwaltungsgerichtsordnung*, 15. trükk, München 2007, § 137, punkt 3 jj.

22 — Vt Heßler, H.-J., väljaandes R. Zöller, *Zivilprozeßordnung*, 28. trükk, München 2010, § 546, punkt 9.

23 — Bundesgerichtshofi (Saksamaa kõrgeim üldkohus) 28.2.1957 otsus VII ZR 204/56 (BGHZ 24, 15).

24 — Tsiviilmenetlusõiguses vt Heßler, H.-J., *op. cit.*, § 546, punkt 9. Halduskohtumenetlusõiguses vt Kopp, O./ Schenke, W.-R., *op. cit.*, § 137, punkt 19.

25 — Vt Lietuvos Aukščiausiasis Teismase (Leedu kõrgeim kohus) 15.4.1998 otsus nr 3K-21/98, 2.11.2010 otsus nr 3K-7-409/2010 ja 25.3.2011 otsus nr 3K-3-132/2011.

Väite esimene, teine, kolmas ja viies osa

Komisjoni argumendid

– Esimene osa, mille kohaselt anti väär hinnang küsimuses, ka eeskirjade eiramised olid olulised ja süstemaatilised

36. Komisjon heidab Üldkohtule ette sisuliselt seda, et viimane tegi vea oma üldtingimuste punkti II.5 lõike 3 punkti d tõlgenduses ja selle tõlgenduse kohaldamisel, kui ta hindas, kas kõnesolevad eeskirjade eiramised olid „olulised ja süstemaatilised" ja andsid alust toetuslepingutes ette nähtud maksete peatamiseks. Ta väidab selles küsimuses, et makseid ei peatatud vaidlusaluste projektide finantsauditi aruande järelduste põhjal, vaid muidugi oluliste ja süstemaatiliste eeskirjade eiramiste tõttu, mis tuvastati varasemate, 2006. ja 2008. aastal aset leidnud finantskontrollide raames seoses teiste projektidega, milles apellatsiooniastme vastustaja oli osalenud, ning tema keeldumise tõttu järgida soovitusi, mis anti nendest kontrollidest viimase raames, mis kandis viitenumbrit 08-BA52-042. Need eeskirjade eiramised puudutasid peamiselt otseste tööjõukuludena esitatud kõrgeid kulusid teenuste puhul, mida osutasid isikud, kellel ei olnud nõutavaid teaduslikke kvalifikatsioone, ja kulutuste arvestamise meetodeid, mille tõttu hinnati üle rahastamiskõlblikke kulusid ja puudus usaldusväärse töötundide registreerimise süsteem.

– Teine osa, mille kohaselt anti ekslik hinnang eeskirjade eiramise kordumise võimalusele/ohule

37. Komisjon väidab, et „meetodid" ise, mida ANKO tööjõukulude arvestamiseks kasutas, tõid kaasa eeskirjade eiramisi, sest need suurendavad töötundide arvu ja töötajate töötasu. See ebaaus praktika tuvastati juba viies projektis ja „võib" seega avaldada mõju ka kõnesolevate projektide elluviimisele. Üldkohtu keeldumine tunnistada, et niisugune „võimalus" (või kahtlus) on olemas, kujutab endast samuti üldtingimuste punkti II.5 lõike 3 punkti d vale tõlgendust.

– Kolmas osa, et tehti ebaõigeid järeldusi teatavate *ad hoc* paranduste põhjal

38. Komisjon nõustub, et ANKO tegi parandusi ja tagastusi. See ei tähenda tema sõnul siiski, et viimane muutis lõplikult oma „meetodeid". Ta tegi lihtsalt *ad hoc* parandusi seal, kus oli leitud eeskirjade eiramisi, ja piirdus sellega, et tagastas mõned summad, mille kohta tehti talle etteheiteid, et ta on saanud need põhjendamatult, võtmata siiski üldist laadi meetmeid esiteks töölevõetud isikute ja nende kvalifikatsioonide kontrollimiseks asjaomase programmi seisukohast ning teiseks töötajate töötundide täpseks registreerimiseks, mis takistaks tulevikus endist „praktikat" uuesti kasutusele võtmast. See, kui hagejapoolse konkreetse *ad hoc* paranduse põhjal tehakse järeldusi tema üldiste „meetodite" kohta, kujutaks endast seega induktiivset arutluskäiku, mis viib üldtingimuste punkti II.5 lõike 3 punkti d vale tõlgenduseni, mis puudutab sama laadi eeskirjade eiramiste kordumise võimalust teiste projektide raames.

– Viies osa, et aeti segi maksete peatamise tingimused (kahtlus) ja deklareeritud kulude rahastamiskõlblikkuse tingimused (tõendamist leidnud asjaolu)

39. Komisjon väidab, et Üldkohus ajas segi maksete peatamise tingimused, milleks on lihtsalt kahtlus, ja deklareeritud kulude rahastamiskõlblikkuse tingimused.

40. Komisjon kinnitab selles osas, et maksete peatamine kujutab endast ainult esialgset meedet. Ta saab seda meedet niisiis põhjendada võimaliku tagajärje ja lihtsalt tõenäosusega. Ei ole seega sugugi vaja, et tegemist oleks tõendamist leidnud rikkumise ja kahjuga.

Õiguslik hinnang

41. Üldkohus tõlgendas üldtingimuste punkti II.5 lõike 3 punkti d vaidlustatud kohtuotsuse punktides 46-79.

42. Ta järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 65, et „komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud ei seda, et eeskirjade tuvastatud eiramised olid olulised ja süstemaatilised, ega ka seda, kuidas saavad need eeskirjade eiramised – eeldusel, et need on tõendamist leidnud – kahjustada projektide Perform ja Oasis elluviimist".

43. Käesoleva apellatsioonkaebuse raames püüab komisjon saavutada ainult seda, et Euroopa Kohus asendaks üldtingimuste punkti II.5 lõike 3 punkti d Üldkohtu-poolse tõlgenduse oma tõlgendusega.

44. Et komisjon vaidlustab ainult üldtingimuste punkti II.5 lõike 3 punkti d tõlgenduse, teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata väite esimene, teine, kolmas ja viies osa vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

Neljas osa, mille kohaselt tõlgendati vääralt võimalust kasutada kulude arvutamisel niisugust meetodit, mis põhineb keskmisel kulul, ja kohaldada seda võimalust tegelike kulude asemel fiktiivsetele kuludele, mistõttu on selles osas moonutatud ka tõendeid

Komisjoni argumendid

45. Komisjon meenutab kõigepealt kriteeriumeid, mis peavad olema kumulatiivselt täidetud, et saaks deklareerida keskmised tööjõukulud. Esiteks peab keskmiste tööjõukulude arvestamise meetod olema niisugune, mille toetuse saaja oma kulude arvestamise tavapärase meetodina deklareeris; teiseks peab arvestusmeetod põhinema toetusesaaja tegelikel tööjõukuludel niisugustena, nagu need on toodud tema ametlikes raamatupidamisdokumentides, ilma hinnanguliste või eelarveliste koostisosadeta; kolmandaks peab arvestusmeetod jätma keskmistest tööjõumääradest välja kõik kulud, mis ei ole rahastamiskõlblikud, ning neljandaks peab keskmiste tunnimäärade arvutamisel kasutatav produktiivsete tundide arv vastama toetusesaaja tavapärasele juhtimispraktikale, kui see praktika väljendab tema tegelikke töönorme. Viimase kriteeriumi kohta rõhutab komisjon, et Üldkohus on täpsustanud, et arvesse võib võtta ainult otseselt tööd tegevate isikute projekti heaks tegelikult töötatud tundide kulusid.

46. Komisjon väidab, et tunnistades mõne ANKO deklareeritud tööjõukulu lepingutingimusi ja eelkõige üldtingimuste punkti II.14 lõike 1 teist lõiku arvestades arvessevõetavaks, eiras Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 71-75 lepingutingimuste ulatust, sest viimased võimaldavad kasutada keskmisel näitajal põhinevat kulude arvestamise meetodit, aga ainult siis, kui see keskmine näitaja arvutatakse tegelike, mitte fiktiivsete tööjõukulude põhjal. „Keskmise näitaja" kasutamine kõnesolevate tingimuste alusel ei saa niisuguseid fiktiivseid kulusid sobivaks muuta, sest see keskmine näitaja tuleb kindlaks teha tegelike kulude põhjal.

47. Selles küsimuses meenutab komisjon, et ta ei vaidlusta võimalust kasutada tööjõukulude puhul keskmisi määrasid, vaid pigem niisuguste kulude arvessevõtmist, mis ei ole tegelikud kas sellepärast, et töötasud ei vasta kasutatavate töötajate spetsialiseerumisele, või seetõttu, et tootmistunnid ei ole tegelikud, vaid fiktiivsed. Ta rõhutab aga, et arvessevõetud koostisosade õigsus kujutab endast hea halduse üldpõhimõtet ja igal juhul tingimust, mis peab olema täidetud, et kulud hüvitataks liidu eelarvest ning mis toetuslepingu puhul seisneb tegelike tundide ja kulude registreerimise nõudes. Hilisem keskmise määra kasutamine – mida ANKO nagunii ei teinud – on täiesti eraldi küsimus, mis ei võimalda siiski arvesse võtta mittespetsialiseerunud töötajate fiktiivseid tunde või kvalifikatsioone, mida seega ei eksisteeri.

48. Niisiis on Üldkohtu üldtingimuste punkti II.5 lõike 3 punkti d tõlgendus väär ja esitatud argumendid tulemusetud, sest viie projekti puhul tuvastati juba, et vastustaja kulud ei ole – vähemalt osaliselt – tegelikud, nagu on nõutud toetuslepingute üldtingimustes.

49. Komisjoni arvates võib argumente, mis Üldkohus selles küsimuses esitas, pidada ka tõendite moonutamiseks, sest ANKO kasutas mitte keskmisi kulusid, vaid täpset arvu tootmistunde ja täpseid töötasusid, mida kõige vanemate toetuslepingute puhul parandati iga töötaja osas *ad hoc*, nagu auditiaruandest ilmneb.

Õiguslik hinnang

50. Osas, milles komisjon vaidlustab Üldkohtu hinnangu, viitan oma hinnangule eespool punktides 41–44.

51. Tõendite Üldkohtu-poolse väidetava moonutamise küsimuses tuleb kõigepealt märkida, et komisjon on sellele moonutamisele sõnaselgelt tuginenud, nagu on nõutud Euroopa Kohtu praktikas.[26]

52. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt „peab moonutamine toimiku materjale arvestades olema ilmne, ilma et oleks vaja *uuesti hinnata*[27] fakte ja tõendeid”.[28] Euroopa Kohus on mõnikord kasutanud paindlikumat väljendit, mille kohaselt „on [...] moonutamisega tegemist pigem siis, kui *uusi tõendeid* kogumata[29] on olemasolevatele tõenditele antud hinnang ilmselgelt väär”.[30]

53. Tõendite moonutamine eeldab, et Üldkohus on ilmselgelt ületanud tõendite mõistliku hindamise piirid. Moonutamise asetleidmise tõendamiseks ei piisa sellest, et pakutakse välja nende tõendite tõlgendus, mis erineb Üldkohtu omast.[31]

54. Ma arvan, et tõlgendus, mille Üldkohus on esitanud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 71-79, ei kujuta endast tõendite moonutamist.

55. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 75 viitab Üldkohus üldtingimuste artikli II.14 lõike 1 esimese lõigu punktile d ja teisele lõigule. Ehkki ANKO kasutatud kulude arvessevõtmise süsteemi küsimuses võib asuda teistsugusele seisukohale, ei tundu Üldkohtu tõlgendus ilmselgelt ekslik. Üldkohus peab üldtingimuste sätete tõlgendamisel faktilisi asjaolusid, st üldtingimuste sisu, poolte kavatsusi ning lepingu sõlmimise ja täitmise asjaolusid vabalt hindama. Kuigi võib kõne alla tulla teistsugune lahendus, kui valis Üldkohus, ei saa viimase hinnangut pidada hinnanguks, mis on ilmselgelt väär ja viib tõendite moonutamiseni.

56. Teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku lükata väite neljas osa põhjendamatuse tõttu tagasi.

Ettepanek

57. Kõige eelneva põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

26 — Vt selle nõude kohta näiteks kohtumäärus Carrols *vs.* Siseturu Ühtlustamise Amet (C-171/12 P, EU:C:2013:131, punkt 36).

27 — Kohtujuristi kursiiv.

28 — Vt kohtuotsus Tomra Systems jt *vs.* komisjon (C-549/10 P, EU:C:2012:221, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 — Kohtujuristi kursiiv.

30 — Vt kohtuotsus PKK ja KNK *vs.* nõukogu (C-229/05 P, EU:C:2007:32, punkt 37). Kohtujurist Kokott selgitab oma selles kohtuasjas esitatud ettepanekus (C-229/05 P, EU:C:2006:606, punkt 42) erinevust nende kahe väljendi vahel nii, et „ka tõendite moonutamise tuvastamine eeldab vähemalt minimaalset hindamist. Pigem on tõendite moonutamisega tegemist siis, kui uusi tõendeid kogumata on olemasolevatele tõenditele antud hinnang ilmselgelt väär”.

31 — Vt ka kohtuotsused Activision Blizzard Germany *vs.* komisjon (C-260/09 P, EU:C:2011:62, punkt 57) ja komisjon *vs.* Aalberts Industries jt (C-287/11 P, EU:C:2013:445, punkt 52).